

WHAT'S UP, EU?

MILLA ROOS:

Koolla on väliä

– PIENEN VALTION PAIKKA

EUROOPAN UNIONISSA

ETLAN SIXTEN KORKMAN:

Eurooppa selviytyy

VELKAKRIISISTÄ VÄHIN VAURIOIN

ARTO ANILUOTO:

Eurooppa

EDUSKUNTAVALIEN VEDENJAKAJANA

PIIA-NOORA KAUPPI:

**Eurooppa ansaitsee
parempaa**

Eurooppa

ANSAITSEE PAREMPAA

Eurooppa nousi vaaliteemaksi, mutta keskustelun taso ei ole ollut kaksinen. Tarjolla on ollut värittyntä tietoa ja jopa asiavirheitä. Vaikka EU ei olekaan täydellinen, ansaitsee Eurooppa parempaa politiikkaa, kirjoittaa Finanssialan keskusliiton toimitusjohtaja, entinen meppi **PIIA-NOORA KAUPPI**.

Huhtikuun eduskuntavaalien alla puhuttiin poikkeuksellisen paljon Euroopasta. Hyvä niin. Valitettavasti keskustelun taso ei kuitenkaan voi pitää kovin korkeana. Lähinnä vaalikentillä keskityttiin eipäsjuupas-inttämiseen Suomen osallistumisesta mantereemme talouden vakauttamiseen. Ei sillä, etteikö tämä kysymys olisi tärkeä. Päinvastoin, Suomen kannanotot euroalueen talouspäätöksien osalta ovat niin olennaisia maamme tulevaisuuden kannalta, että niistä pitäisi käydä kunnollista keskustelua ilman vaalipopulismia. Nyt keskustelu oli täynnä ”tulkittuja totuuksia”, jopa puhtaan virheellisiä tietoja.

Vaikka Suomi on ollut unionin jäsen jo puolitoista vuosikymmentä, suhtautuminen Eurooppaan jakaa edelleen kansaa kahtia. Euroopan unionin kriitikot eivät näe EU:ssa mitään hyvää. EU on massiivinen koneisto, jossa suuret valtiot jyräävät. Suomi on pieni maa Euroopan reunamilla eikä muuksi muutu. EU:n puolustajat taas rakentavat Suomen EU-politiikan pitkää linjaa, joka voidaan kiteyttää yhteen virkkeeseen: Suomi edistää kansallisia etujaan parhaiten olemalla aktiivinen toimija unionin kaikilla politiikkalohkoilla ja hoitamalla omat asiansa niin hyvin kuin se haluaa muidenkin hoitavan omansa. Tämä pätee niin talouteen, ulkosuhteisiin kuin ympäristöpolitiikkaankin.

On selvää, ettei EU ole täydellinen; se on hidas ja byrokraattinen ja tekee välillä vääriä päätöksiä. Pienelle maalle EU on kuitenkin ainoa keino saada edes hitunen vaikutusvaltaa maailman

menoon. Jos unionia ei olisi, olisi Suomen etu keksiä jokin vastaava, eurooppalaisten yhteistä tulevaisuutta rakentava foorumi.

Suomen kannalta tärkein asia koko unionissa on vaalia luottamuspääomaamme, jota olemme vuosien aikana, riippumatta hallituksen kulloisestakin koalitiosta, määrätietoisesti rakentaneet. Viime kädessä luottamus on kaikki mitä meillä on. Suomelle ja suomalaisille toimijoille on vuosikymmenten saatossa kansainvälisillä markkinoilla syntynyt maine siitä, että pidämme lupauksemme. Luottamuspääoma on markkinatalouden merkittävinä mammonaa. Olemme osallistuneet EU:n yhteisiin ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjauksiin ja kantaneet kortemme kekoon. Me olimme pikkuruisen Luxemburgin ohella ainoa maa, joka EU:n vakaus- ja kasvusopimuksessa sovitussa määräajassa saattoi julkisen taloutensa tasapainoon ja ylijäämäiseksi. Globaalin finanssikriisiin jouduimme ilman omaa syytämme, mutta olemme olleet vastuuta kantamassa niin oman kuin yhteisen edun nimissä. Jälleen Suomen luottamuspääomaa on kartutettu.

Oli luottamusta tai ei, pieni jäsenvaltio ei kuitenkaan voi käyttäytyä samalla tavalla kuin suurvalta, vaikka kuinka perussopimuksissa vannottaisiin jäsenvaltioiden tasavertaisuuden nimiin. Suuri voi öykkäroidä ja saada tahtonsa perille. Pienen pullistelu on useimmiten pelkästään surkuhupaisaa ja kääntyy helposti itseään vastaan. Todennäköisesti löydämme edestämme esimerkiksi sen, ettemme – toivon mukaan puhtaan sisäpoliittisista

syistä – antaneet selkeää tukea YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan pohjautuvalle Libya-politiikalle. Jos vaalien jälkeinen hallitus lähtee vielä irtautumaan myös talousasioissa eurooppalaisen vakauden ja kasvun linjauksista, luottamuspääomaamme on syöty enemmän kuin kyliksi.

”Viime kädessä luottamus on kaikki mitä meillä on”

www.thinkingeurope.eu

This publication receives funding from the European Parliament. The Centre for European Studies and the European Parliament assume no responsibility for facts or opinions expressed in this publication and any subsequent use that may be made of the information contained therein. Sole responsibility lies on the author of the publication.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Suomi ei voi valita onko se osa Eurooppaa vai ei. Euroopassa ei ole yhtään valtiota, jonka tulevaisuus ei olennaisesti olisi riippuvainen eurooppalaisten kumppaneiden kehityksestä. Enää yksikään EU:n jäsenvaltio ei voi samalla tavalla yksin käyttää valtaa mantereellamme tai sen ulkopuolella. Tämä johtuu pääosin siitä, että valtaosa nykyisistä poliittisista haasteista on luonteeltaan rajat ylittäviä, joihin yksittäisen valtion on vaikea ulottua. Nykymaailmassa Euroopan unioni on niin suurille kuin pienille jäsenvaltioille työkalu saada asioita hallintaan politiikan keinoin.

”Poliitikoilta kysytään selkärankaa”

Erityisesti Suomi, avoimen yhteiskunnan ja talouden airuena, on niin hyvässä kuin pahassakin osa Eurooppaa. Suomen kaltainen avoin yhteiskunta on kuitenkin helposti haavoittuva. Meillä menee lujaa, kun maailmalla menee lujaa. Ja me kärsimme ensimmäisenä, kun jotkut josain päin maailmaa mokaavat ja synnyttävät kriisin – oli se luonteeltaan millainen tahansa. Tästä ei pidä kuitenkaan tehdä johtopäätöstä, että avoin yhteiskunta ja talous olisivat Suomen kannalta huono asia. Avoimuuden tuoma lisäarvo hyvinä aikoina riittää kyllä moninkertaisesti kattamaan avoimuuden tappiot huonoina. Sitä paitsi vaihtoehtoa avoimuudelle ei enää ole. Ellei sitten mallia oteta Pohjois-Koreasta.

Poliittisten valintojen merkitys täytyy kuitenkin tunnustaa.

Erityisesti Suomi, avoimen yhteiskunnan ja talouden airuena, on niin hyvässä kuin pahassakin osa Eurooppaa. Suomen kaltainen avoin yhteiskunta on kuitenkin helposti haavoittuva. Meillä menee lujaa, kun maailmalla

Suomen tie olisi voinut olla Kreikan tie, ellei 90-luvun taitteen pankkikriisin ja sitä seuranneen laman aikana olisi tehty vaikeita ja tuolloin hyvin epäsuosittuja valintoja, joilla julkisen talouden velkaantumiskierre saatiin katkaistua. Kansa oli meilläkin barrikadeilla, mutta poliitikkojen selkäranka kesti tällaiset paineet toisin kuin monissa muissa maissa, joissa vaaleilla valitut valtaapitävät ovat peräytyneet heti ensimmäisten kielteisten gallup-lukujen tultua heidän tietoonsa. Tätä samaa selkärankaa tarvitaan myös jatkossa.

Selkärankaa on myös omien sitoumusten pitäminen. On aika lopettaa pitämästä suomalaisten tapaa noudattaa EU:n lakeja ja päätöksiä jonkin sortin naiiviutena, jopa tyhmyytenä. Suomessahan vain noudatetaan yhdessä sovittuja linjauksia, kun muualla sanat ovat sanoja ja teot jotain aivan muuta. Asiat on harkittava perinpohjaisesti ennen päätöksiä, mutta sen jälkeen on aika tehdä ja toteuttaa.

Unioni voi olla vahva ainoastaan silloin, jos jäsenmaat eivät elä kuin pellossa, vaan oikeasti sitoutuvat yhdessä tehtyihin päätöksiin. Suomen etu on yhtenäinen Euroopan unioni, joka saa niin suuret kuin pienetkin pidettyä yhteisten päätösten takana. Vain sanansa mittainen unioni voi olla haluamamme vahva, globaali toimija. Me ansaitsemme sellaisen Euroopan, jonka omilla päätöksillämme luomme. Tällä hetkellä Eurooppa kuitenkin ansaitsisi parempaa politiikkaa kuin saa.

Koolla on väliä

– PIENEN VALTION PAIKKA EUROOPAN UNIONISSA

Keskustelu pienten valtioiden roolista Euroopan unionissa on jälleen syytä nostaa esiin; integraatiokehityksessä eletään taas hallitusten välistä aikaa, toteaa professori **ESKO ANTOLA**. Hän on tutkinut pienten valtioiden roolia EU:ssa jo vuosituhannen vaihteesta ja näkee, etteivät pilvet pienten maiden taivaalta ole kaikonneet vaan pikemminkin päinvastoin.

Parhaillaan käytävä poliittinen väentö talouspolitiikan kiinteyttämisestä euron kriisin yhteydessä on nostanut pinnalle suurten ja pienten jäsenmaiden välisen jännitteen. Ratkaisuja etsittäessä suuret jäsenmaat, eritoten Saksa ja Ranska, muotoilevat ratkaisumalleja keskenään ja pienet jäsenmaat vain saatetaan tosiasioiden eteen. Vaikka lopulliset ratkaisut tehdään huippukokouksissa ja euroryhmässä, ratkaisujen peruslinjoihin pienillä jäsenillä on vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa. Suurilla jäsenmailla on ohjausvaltaa ja pienet ovat sopeutujan osassa.

Pienet jäsenmaat kuten Suomi ovat perinteisesti korostaneet yhteisten instituutioiden, lähinnä komission, roolia pienten turvana. Niidentoivomuksena on, että asiat valmisteltaisiin yhteisissä toimielimissä, jotta yhteinen etu saataisiin hahmoteltua. Tätä sanotaan yhteisömetodiksi, kun taas nyt käytössä olevaa tapaa sanotaan hallitustenvälisyydeksi. Hallitusten välisessä menetelmässä suurten mai-

”Suuret sanelevat talouspolitiikan säännöt”

den vaikutusvalta korostuu. Juuri tätä menetelmää käytetään meneillään olevassa talouspolitiikan koordinaation sääntöjen uudistamisessa.

Monien laajenemisten seurauksena EU:ssa pienten valtioiden määrä kasvanut niin, että pieniksi jäsenmaiksi lasketaan 21 nykyisen unionin 27:stä jäsenvaltiosta. Pienten maiden yhteisrintama voisi siis helposti muodostaa määräänemmistön ministerineuvostossa ja estää päätöksenteon. Pienet valtiot eivät kuitenkaan käytännössä milloinkaan muodosta yhteisrintamaa monestakaan syystä.

Unionin pienet maat ovat varsin heterogeeninen joukko. Asukasluvun perusteella ne voidaan jakaa keskisuuriin valtioihin (asukasluku yli 10 miljoonaa: Alankomaat, Belgia, Romania, Kreikka, Tsäkki, Unkari), perinteisiin pieniin (3-10 miljoonaa asukasta: Suomi, Ruotsi, Tanska, Itävalta, Portugali, Irlanti, Bulgaria, Liettua, Slovakia) ja mikrovaltioihin (alle 3 miljoonaa asukasta: Luxemburg, Latvia, Viro, Slovenia, Kypros ja Malta).

Jotta jakolinja ei olisi näin yksinkertainen, 11 pienistä valtioista kuuluu euroalueeseen, loput eivät. Osa maista on "euroskeptisiä", osa integraation kannattajia. Osa on Naton jäseniä, osa puolueettomia; osa katolisia, osa protestantteja; osa vauraita, osa köyhiä; osassa valtaa pitävät keskusta-oikeistolaiset hallitukset, toisissa sosiaalidemokraattisvetoiset hallitukset. Pohjoismaatkaan eivät ole unionissa löytäneet yhteistä linjaa vaan ne ovat jopa kasvaneet eril-

leen. Emu-jaottelu on näistä kuitenkin kaikkein keskeisin ja tämä jakolinja tulee tulevaisuudessa entistäkin keskeisemmäksi. Todennäköisesti osa pienistä valtiosta hakeutuu entistä tiiviimmin EU:n ytimeen ja osa jättäytyy tai jää ulkokehälle, jossa niiden poliittinen painoarvo ja vaikutusmahdollisuudet

”Pienet maat eivät muodosta rintamaa”

yhteiseen politiikkaan ovat heikompia. Suomenkin on valittava mihin suuntaan se politiikkaansa haluaa viedä.

HALLITUSTENVÄLISYYDESSÄ PIENET ALTAVASTAAJINA

Mitä enemmän hallitustenvälistä kansainvälinen politiikka on, sitä heikommalla pienet valtiot keskusteluissa usein ovat vähäisempien resurssiensa ja poliittisen painoarvonsa tähden. Myös EU:ssa hallitustenvälinen päätöksenteko on kasvattanut suurten maiden painoarvoa. Hallitustenvälisyyden kasvu, joka hankaloittaa pienten valtioiden näkemysten esiintuomista, tapahtui selkeästi vuoden 2000 Nizzan sopimuksen myötä. Suomessakin todettiin silloin, että tehtyjen sopimusten kanssa voidaan elää, mutta pienen maan vaikutusvalta on sopimuksen seurauksena heikentynyt.

Hallitustenvälisyyteen perustuva unioni on myös altis jäsenvaltioiden poliittisen järjestelmän sisäisille muutoksille tai kriiseille. Emu-sääntöjä sovittaessa 1990-luvun lopulla 15 jäsenvaltiosta 11:ssä oli sosiaalidemokraattinen hallitus, nykyisessä EU:ssa 27 jäsenvaltiosta 16:ssa on keskusta-oikeistopohjainen hallitus.

Unionin yhteinen ulkopoliittikka ei valitettavasti ole ollut kovinkaan vakuuttavaa. Pienelle valtiolle yhteisen ulkopoliittikan tavoitteet, turvallisuuden ja vakauden kehittäminen ja ylläpitäminen, ovat olennaisia. Lissabonin sopimuksessa sovittu yhteinen ulkopoliittikka ei ole alkuunkaan toteutunut, ja pienet maat ovat tässä päätöksenteossa hyvin marginaalisessa asemassa – isot vievät ja pienet vikisevät.

”Iso vie, pieni vikisee”

MEPPIEN MÄÄRÄLLÄ ON MERKITYSTÄ

Vähemmän esiin nostettu, mutta merkityksellinen asia on myös pienten maiden vaikutusmahdollisuudet Euroopan parlamentissa. Parlamenttiryhmillä on nykyisin varsin suuri rooli EU-politiikassa ja ne päättävät sisäisesti, minkälaisia paikkoja mepit ryhmissä saavat, tärkeimpinä valiokuntien puheenjohtajuudet ja varapuheenjohtajuudet sekä ryhmien puheenjohtajisto. Näillä keskeisillä paikoilla on huomattavasti useammin suurten kuin pienten maiden meppejä.

Ongelma pienille maille ei ole pelkästään meppien vähäinen määrä vaan lisäksi näiden jakaantuminen useisiin eri parlamenttiryhmiin, jolloin kansallisten näkökohtien esille saaminen on vaikeampaa. Jos edustajat ovat vielä pienissä puolueissa joiden vaikutusvalta parlamentin toimintaan on vähäinen, yksittäisten meppien vaikutusmahdollisuudet ovat jo hyvin pienet. Suomella on 13 ja Saksalla 99 meppiä, jotka vaikuttavat viidessä eri poliittisessa ryhmässä. Latvian kahdeksan meppiä ovat jakaantuneet kuuteen eri ryhmään. Voidaan puhua "kipupisteestä", jota pienempi meppien määrä / maa / ryhmä heikentää vaikutusmahdollisuuksia. Tämän numeerinen määrittäminen on kuitenkin melko vaikeaa, sillä se riippuu ryhmän koosta, poliittisesta ilmapiiristä ja parlamentin koostumuksesta, muiden muassa.

Parlamenttiryhmien rooli kasvoi voimakkaasti Lissabonin sopimuksen myötä, kun parlamentin valtaa kasvatettiin. Suomikin kannatti parlamentin vallan kasvattamista ja hyväksyi edustajien määrän vähentämisen, koska unionin toimielinten tehokkuus nähtiin tärkeämpänä kuin tasavertaisuuden periaatteen kirjaimellinen noudattaminen. Pidemmälle tässä kehityksessä, poliittisen vastuullisuuden siirtämisessä Euroopan parlamentille, ei kuitenkaan kannata enää mennä nykyisessä hallitustenvälisessä ilmapiirissä.

KUVA: EUROPEAN COMMISSION

Myös maiden omien hallitusten koonpanolla on EU-politiikassa merkitystä. Puolueiden johdolla on syytä olla hyvät suhteet suurten maiden sisarpuolueisiin ja päättäjiin omien intressiensä puolustamiseksi.

SELKEÄN STRATEGIAN TARVE

Pienyyden roolia ei kuitenkaan tule liioitella, sillä asiatasolla ja taitavasti johdettuina pienilläkin mailla voi olla suurta vaikutusvaltaa ja pienestä koosta saattaa olla jopa etua. Koska niiden intressit ovat rajatummalla, ne ovat usein hyviä puheenjohtajamaita ja toimivat notkeammin välittäjinä ja ongelmanratkaisijoin kuin suuret maat. Välittäjän roolissa ei kuitenkaan voida edistää oman maan etuja, vaan se toimii parhaiten yhteisöllisessä unionissa. Hallitustenvälisyyden aikakautena kuten nyt tästä roolista ei ole suurta apua.

Jotkin maat kokevat hallitustenvälisyyden mahdollistavan paremmin veto-oikeuden käytön turvaamaan kansallisia etuja. Pienelle maalle tämä ei kuitenkaan ole kovinkaan toimiva strategia: jos veto-oikeuttaan käyttää liian usein, saattaa maa ajautua päätöksenteon marginaaliin. Slovakian kieltäytyminen osallistumisesta kriisirahastoon ajaa sitä kauemmas muiden Emu-maiden rintamasta.

Selviytyäkseen nykyisistä hallitustenvälisyyden tuomista haasteista ja saadakseen äänensä ja näkemyksensä kuuluville pienellä maalla tulisi olla selkeä strategia mihin se EU:ssa haluaa pyr-

kiä. Ideaalitapauksessa tätä näkemystä tulisi kaikkien maan edustajien myös ajaa EU:n eri tasoilla päätösten valmistelussa. Yhden, yhteisen näkemyksen ajaminen ei kuitenkaan nyky-Suomessa taida olla enää mahdollista. Kuitenkin kansalaisyhteiskunnan ja eduskunnan kytkeminen tiiviisti politiikan suunnitteluun onnistuvat pienissä maissa helpommin kuin suurissa.

Vanhat opit pienten valtioiden vaikutusmahdollisuuksista pitävät edelleenkin paikkansa. Diplomatia sekä positiivinen ja rakentava asenne auttavat viemään omaa politiikkaa eteenpäin. Vaikuttamisen ja selkeän strategian pohjana tulee olla perustellut ja realistiset argumentit.

Koska pienten maiden koalitioiden syntyminen on varsin epätodennäköistä, Suomen seuraavan hallituksen kannattaa tehdä aivan omanlaisensa EU-strategia. Poliittisen strategian keskeisiä muovaajia ovat pääministerin lisäksi valtiovarainministeri sekä Suomen pysyvä edustusto EU:ssa. Vaalien tulos vaikuttaa siihen jatketaanko sovitteluvalla, integraatiohakuisella linjalla vai valitaanko protestilinja.

Milla Roos. Kirjoituksen pohjana on käytetty professori, Centrum Balticumin johtaja Esko Antolan haastattelua.

Roos ja Antola ovat kirjoittaneet yhdessä vuonna 2001 julkaistun "Small states in the EU"-kirjan.

ETLAN SIXTEN KORKMAN:

Eurooppa selviytyy

VELKAKRIISISTÄ VÄHIN VAURIOIN

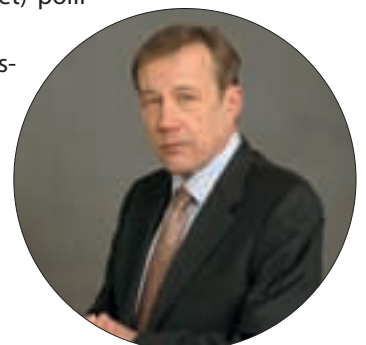
Euroalueen myllerrys on ollut opettavainen kokemus, Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen Etlan toimitusjohtaja **SIXTEN KORKMAN** pohtii. Samaan hengen-vetoon hän toteaa, ettei Euroopassa ole kyse euron kriisistä vaan velkakriisistä, ja se ero on hyvä muistaa.

Velkakriisi puolestaan on Kreikassa valtion ja Irlannissa yksityisen velan syytä. Markkinat ovat olleet liian naiiveja, eikä riskejä ole hinnoiteltu oikein, mutta ilmiöitä Korkman pitää yhtä kaikki euron lastentauteina.

Eurosta puhuttaessa Korkman muistelee kaskua venäläisestä tiedemiehestä, joka kuvasi elämää Venäjällä toteamukse-

la "tulevaisuus tiedettiin aina hyvinkin tarkkaan, vain historia jouduttiin aika ajoin kirjoittamaan uudelleen". Korkmanin mukaan euroeuforia ei ollut perusteltua, mutta kuva ei myöskään ole niin synkkä kuin nyt annetaan ymmärtää. Erkaantumisesta eli divergenssistä oltiin kyllä jo EU:n sisällä jo aikaa sitten tietoisia – ja huolissaan – mutta ehkä asenne euroon ja yhteisiin pelisääntöihin oli hiukan liian viaton. Sen sijaan markka-ajan haikailu on kuitenkin Korkmanin mielestä täyttä huuhaata.

Kun Euroopan rahaliittoa Emua aikanaan suunniteltiin, Saksa ja Ranska olivat erimielisiä; Saksalle tärkeintä oli vakausero, Ranskalle olennaista oli saada (ranskalaiset) poliittiset rahapolitiikan ohjaajiksi. Helmut Kohlin vaatimuksesta Euroopan keskuspankista tuli tavattoman itsenäinen ja vahva, mutta muilta osin institutionaalinen pohja jäi vaatimattomaksi. Euroopan vakausero EVM on korjaamassa osaltaan tuolta ajalta periytyviä puutteita, Korkman

mieltii. Samalla EVM on institutionaalinen vastaus nk. no bail out -säännölle, jonka sisältöä ei ikinä täsmennetty.

Mieluummin konkurssiunioni kuin solidaarisuusunioni, Korkman hymähtää. Se on hänen mielestään moraalikysymys. Korkman toteaa valtiovarainministerin joutuneen todella epäreiluun tilanteeseen, kun tämän pitää viran puolesta puolustaa konkurssikypsiä maita.

POLITIIKKA TALOUDEN EDELLE

Rahaliiton alussa tehtiin virhe, koska alun perin mukana piti olla ”kovan ytimen” maat: Saksa, Ranska, Benelux ja ehkä Itävalta – mukaan ei kaavailtu Suomea eikä muita ”reunamaita”. Mutta kun mukaan otettiin velkainen Belgia, jouduttiin hyväksymään myös Italia. Jälleen menttiin politiikka edellä, ja poliittiset syyt ohittivat taloudelliset, Korkman huokaa.

Korkman ei anna unionille päätöksenteosta paljoakaan tyyli-pisteitä: usein kyse on äkkiratkaisuista ”viimeisen kokousoyön viimeisillä tunteilla”. Päätöksentekijöitä tarkastellessa huomaa, miten erilainen joukko he ovat: talouskomissaari Olli Rehn, komission puheenjohtaja Jose Manuel Barroso, EU:n presidentti Herman van Rompuy, Euroopan keskuspankin johtaja Jean-Claude Trichet

ja kaimansa, euroryhmän puheenjohtaja Juncker... tähän porukkaan kun lisätään vielä Ranskan presidentti Nicolas Sarkozy ja Saksan liittokansleri Angela Merkel, niin ymmärtää, miksi päätöksenteko on haastavaa.

Eurooppa ei kuitenkaan ole ajautumassa akuuttiin kriisiin, ja jos Espanjakin pärjää omillaan niin kuin näyttää, ei tästä episodista Korkmanin mukaan sen kummempaa historiallista poltinmerkkiä jää. Asioita on hoidettu kohtuullisesti kaikesta huolimatta. Suomenkin hallitus on sinänsä hoitanut leiviskänsä hyvin, Korkman kiittelee. Ei ole tehty mitään repäisevää, joskaan ei virheitäkään: vaalien odotusaika on kuitenkin ollut kovin pitkä. Korkman kuitenkin uskoo, että mikä tahansa hallitus olisi toiminut niin kuin Kiviniemen hallitus toimi taluskriisin keskellä.

Vaatimukseen talouspolitiikan suuremmasta harmonisoinnin tarpeesta rahaliitolle Korkman ei kuitenkaan yhdy. Hänen mukaansa rahaliitto, sen enempää kuin EU:kaan, ei onnistuakseen vaadi kaiken vallan keskittymistä Brysseliin. Alakohtaisia eroja on: sisämarkkinat tarvitsevat syvempää EU-tason sääntelyä kun sosiaalipolitiikka puolestaan on parempi pitää kokonaan kansallisen päätösvallan alla. Korkman itse kannattaa eriytyvää integraatiota ja tunnustaa, että on alueita jotka vaativat arkisenkin päätösvallan siirtoa unionitasolle vaikka useimmat asiat säilyvät kansallisvaltion vallassa. Korkmanin mukaan pitää muistaa, että

EU-maat ovat erilaisia – ja hyvä niin.

EU VIHDOIN KIINNOSTAA

Korkman muistelee, kuinka hän palattuaan Brysselin työrupeamalta Suomeen ihmetteli EU-kiinnostuksen puutetta. Nyt sitä kiinnostusta sitten on, hän päivittelee. Tiedotus toimii paradoksaalisesti päinvastoin: mitä enemmän kansalainen tietää EU:sta, sitä kriittisempi hän on. Silti pitää muistaa, että EU on demokraattinen yhteisö ja se muodostuu demokraattisista

valtioista. Ikävä kyllä EU Suomessa osuu vanhaan perisyntiin: uskoon siitä, että kaikki paha tulee rajan takaa, Korkman pohdiskelee.

Voisiko euroalue hajota? Korkman uskoo vakaasti, ettei euroalue tule hajoamaan. Rahaliiton perusteet ovat yhä voimissaan, tosin jokin yksittäinen maa saattaa siitä erota – sitä ei Korkman kuitenkaan pidä kovin todennäköisenä. Jos Kreikassa kehittyisi poliittinen liike, kuten ”peruskreikkalaiset”, se voisi ajaa maansa ulos euroalueesta. Tämä olisi kuitenkin Korkmanin mielestä varsin lyhytnäköistä. Euroalueen ongelma on totta kai se, että se on iso ja heterogeeninen; silti puheet euroalueen jakamisesta ”hyvään pohjoiseen” ja ”huonompaan etelään” Korkmanin mielestä turhina. Olemme me joskus Suomessakin osanneet sotkea asiamme ja ajaa maamme kriisiin, viimeksi 1990-luvun alussa, hän huomauttaa.

Kreikassa tehdään nyt uskomattoman paljon yhteiskunnallisia uudistuksia. Syytä tosiaan onkin, sillä korruptio on ollut todella syvään juurtunutta. Mitä tulee euroalueeseen, Korkman muistuttaa, että ilman yhteisvaluuttaa kriisi olisi aiheuttanut valtavaa valuuttakurssivaihtelua ja hurjia korkopiikkejä; sikäli euroalue todella on vakauttanut Eurooppaa. Finanssipolitiikassa kipeänä kohtana on ollut se, ettei sijoittajavastuu ole realisoitunut.

Se, oliko euro Suomen valintana yksinomaan hyvä, onkin vaikeampi kysymys. Jos verrataan Suomea Ruotsiin, on kehitys niissä ollut hyvin samankaltainen. Tosin Ruotsissa nyt talouskasvu on nyt jonkin verran vauhdikkaampaa, mutta näiden kahden maan vertailusta tuskin saa selvää vastausta. Ruotsi on eräänlainen vapaamatkustaja kuitenkin, joka hyötyy euroalueen vakaista oloista. Ja toisaalta – ruotsalaiset suuryritysten johtajat ovat varsin yskantaan euron kannalla.

MENOJEN JÄÄDYTYKSEN VEROJEN KIRISTYSTÄ TEHOKKAAMPAA

Kestävyysvajeesta Korkman toteaa, että poliitikot liikaakin korostavat talouskasvun merkitystä vajeen kuromisessa umpeen. Kasvu kun kasvattaa myös menoja, eikä itsessään siis ole vastaus mihinkään. Valtaosalla asiantuntijoista on kuitenkin se jaettu näkemys, että menoleikkaukset ovat veronkiristystä tehokkaampi tapa tasapainottaa taloutta, eikä Korkmanin mu-

”Markan haikailu huuhaata”

”Kaikki paha tulee aina rajan takaa”

kaan suoranaisia leikkauksiakaan tarvittaisi: jo menojen jäädytys riittäisi pitkälle.

Työurien pidentäminen eri päistä on tärkeä tavoite, ja eläke-
iän nosto välttämätöntä ennen pitkää. Elinajanodote kohoaa jat-
kuvasti ja paljon, joten meidän on yksinkertaisesti pakko työs-
kennellä pidempään, Korkman puuskahtaa. Rakenteellisiin uudis-
tuksiin on ryhdyttävä, ja tulevan hallituksen on oltava kykenevä
tekemään päätöksiä.

Korkman huomauttaa, että verotuksen suhteen on merkitystä
myös symboliikalla ja järjestelmän oikeutuksen kannalta reiluu-
den ja oikeudenmukaisuuden kokemukset ovat merkityksellisiä
– vaikka esimerkiksi korkeimman tuloluokan kova verotus ei aina
tuottaisikaan merkittäviä verotuloja. Progressiivinen pääomave-
rotus on Korkmanin sanoin symbolipolitiikkaa: tärkeää sinänsä
vaikka verovaikutukseltaan ei kovin tehokasta. Suunniteltu To-
binin vero kansainvälisistä pääomasiirroista on hyvä esimerkki
symbolipolitiikasta. Monelle poliitikolle on tärkeää kannattaa
ehdotusta, vaikkei se koskaan toteudukaan, Korkman miettii.
Parempi olisi kuitenkin hakea sellaisia keinoja, jotka ovat sekä
reiluja että realistisia.

SUOMEN OSATTAVA HOUKUTELLA INVESTOINTEJA

Korkman ihmettelee myös ääneen, ymmärtääkö kukaan mistä
huhtikuun eduskuntavaaleissa on kyse, eikä tarjoa vastauksia it-
sekään. Sen sijaan mahdollisiin vaikutuksiin hän ottaa kantaa.
Sulkeutuneisuus, ”impivaaralaisuus”, on pienelle maalle suuri ris-

ki, sillä aivan keskeinen kilpailukykytekijä globaalissa taloudes-
sa on kyky houkutellessa investointeja. Tutkimuksen perusteella ul-
komaiset investoijat ovat valmiita sijoittamaan Ruotsiin kymme-
nen kertaa enemmän kuin Suomeen! Hyvinvointimme riippuu
avoimesta taloudesta, alleviivaa Korkman.

POHJOISMAA MALLINA EU:SSA, EU MALLINA MAAILMASSA

Etlan johtaja ei lähtisi muuttamaan perussopimuksia; hän on tyy-
tyväinen nykyiseen unioniin, joka pystyy jopa hallitsemaan
kriisejään. Korkman toivoo vain, että EU:n jäsenmaat ”hoitaisi-
vat homman paremmin”. EU:n suurin haaste on kuitenkin saada
itsensä ja tekemisensä ymmärrettäväksi kansalaiselle. Euro on
hyvä esimerkki, sillä se on konkretiaa; tosiasia on sekin, että kan-
salaisille tärkeät asiat hoidetaan kunnissa.

EU-tietous pitäisikin Korkmanin mielestä paremmin integroi-
da koulujärjestelmään.

EU:n alueellisen integraation malli on Korkmanin mukaan kiin-
nostava esimerkki Euroopan ulkopuolella, esimerkiksi Aasiassa –
ja tämä olisi hyvä muistaa. Ja mitä Suomeen tulee, sen pitäisi
identifioida itsensä Pohjoismaana Euroopassa. Pohjoismai-
suus on näinä aikoina erittäin hyvä brändi, Korkman heittää.

”Pohjoismaisuus on hyvä brändi”

Eurooppa

EDUSKUNTAVAALIEN VEDENJAKAJANA

Suomen kansallisen EU-politiikan perus-
suunta on todennäköisesti merkittävin
asia, johon suomalainen äänestäjä on
voinut vuoden 2011 eduskuntavaaleissa
vaikuttaa. Tarjolla on ollut kerrankin sel-
västi toisistaan eroavia vaihtoehtoja sekä
Suomen EU-politiikkaa käytännössä
johtavaksi pääministeriksi että talouden
ja maahanmuuton kaltaisten eurooppa-
laisten kysymysten kansallisiksi vastauk-
siksi. Suomen vaalipäivästä tulikin yleis-
eurooppalaiselle kehitykselle tärkeämpi
päivä kuin osasimme arvata.

Vielä europarlamenttivaalien alla 2009 julkisessa kes-
kustelussa oltiin huolissaan siitä, ettei edes eurovaa-
leissa puhuta aidosti eurooppalaisista asioista, vaan kan-
sallisista kysymyksistä. Alle kahdessa vuodessa tilanne on
kääntynyt pääläelleen: nyt on jopa syytetty, että kansalliset kysy-
mykset hautautuivat vaalikeskusteluissa EU-asioiden alle. Se voi
olla liioittelua, mutta Suomessa on vihdoinkin siirrytty ”kyllä/ei
EU:lle”-keskustelusta ”millaista EU-politiikkaa haluamme”-keskus-
teluun. Monet eivät uskoneet tämän päivän koskaan koittavan.

Eduskuntavaalien tulos määrää Suomen seuraavan päämi-
nisterin. Reaalisia vaihtoehtoja on neljä: Katainen, Kiviniemi, Ur-
pilainen tai Soini. Valinta vaikuttaa Suomen tulevaisuuteen
vahvemmin kuin mikään muu asia näis-
sä vaaleissa. Pääministeriehdokkail-
lamme on nimittäin hyvin erilaiset
näkemykset siitä, millaista linjaa
he vetäisivät Suomen äänellä Eu-
rooppa -neuvoston kokouksissa.
Vaikka meillä eduskunnan ja eri-
tyisesti suuren valiokunnan ase-
ma Suomen EU-kantojen määrit-

telyssä on aidosti vahva, maailmasta on tullut sillä tavoin kompleksinen ja nopeampoinen, ettei kaikkea voi ennakoida Arkadianmäellä etukäteen. Tärkeimmissä jäsenmaiden EU-keskusteluissa meillä on vain yksi lautanen ja edustaja, jonka suhtautumisen ja reagoitavuuden varassa on tulevaisuudessa yhä enemmän. Pieni Suomi voi jatkossakin vaikuttaa Eurooppaan kokoaan paljonkin enemmän, jos meillä vain on malttia valita edustajamme viisaasti.

Koko Euroopan kannalta on myös tärkeää, kenestä tulee Suomen seuraava valtiovarainministeri. Suomi on alusta alkaen ollut yksi aktiivisimmista EMU-maista. Ainakin toistaiseksi kansallinen taloudenpito on EU:ssa esimerkillinen ja täytämme vakaus ja kasvusopimuksen tiukat ehdot. Siksi talousnäkemyksiamme arvostetaan laajasti ympäri Eurooppaa. Näin ollen myös suhtautumisellamme Euroopan velkakriisin hoitoon ja yhteisiin toimiin talouden vakauttamiseksi on suurempi merkitys kuin kansallisten vaalien näkökulmasta vaikuttaa. Euro ei ole vain yhteinen raha tai tiivistyvän yhteisen talouspolitiikan ydin: se on keskeisin yhteiseurooppalaisen kehityksen symboli ja kylmän sodan päättymisen jälkeen tärkein poliittinen arvovalinta etenkin Saksalle ja Ranskalle. Yhteisvaluutta oli aikanaan Ranskan ennakkoehto Saksojen yhdistymiselle: tae siitä, ettei Saksa enää koskaan lähtisi kansallisen itsekkyyden tielle, ja muille maille väylä osalliseksi Saksan vahvaan talousjärjestelmään.

2010-luvulla kaikkien maantieteellisen Euroopan valtioiden tulevaisuus riippuu ratkaisevasti EU:n jäsenmaiden yleiskehityk-

sestä. Taannoinen tuhkapilvikriisi osoitti konkreettisesti, kuinka haavoittuvainen Itämeren taakse Euroopan perimmäisnurkkaan eristetty Suomi nykymaailmassa voi olla. Talous on jo täysin globaalia – kun maa järisee Japanissa, osakekurssit romahtavat meilläkin välittömästi. Ja vaikka läheisyysperiaate on EU:n päätöksenteon tärkeä periaate, emme voi mitään sille, että rajattomassa maailmassa on yhä enemmän talous- ja ympäristökysymysten kaltaisia asioita, joille merkittävätkään kansallisvaltiot eivät yksin voi mitään, pienestä Suomesta puhumattakaan. Onkin uskomatonta, että eduskuntavaalien keskeinen linjavalinta on tehty kansainvälisen Suomen ja menneisyyteen haikailevan impivaaralaisen Suomen välillä. Jälkimmäinen on kaunis kansallisromanttinen haavekuva, mutta on aika herätä todellisuuteen, ennen kuin se muuttuu painajaiseksi.

Globaalissa maailmassa Eurooppa pääsee joko yhtenäisenä alueena toimijaksi Yhdysvaltojen ja vahvasti kehittyvien Kiinan, Intian, Brasilian ja Meksikon kaltaisten toimijoiden joukkoon, tai nykymuotoisena toisiaan nokittelevien kansallisvaltioiden historiallisena klubina ei mihinkään. Omiin pusseihinsa pelaavien kansallisvaltioiden Eurooppaa kokeiltiin jo pariin otteeseen 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla, tunnetuin seurauksin.

ARTO ANILUOTO

Kirjoittaja on Eurooppalainen Suomi ry:n toiminnanjohtaja (kok.) Eduskuntapuolueiden EU-linjauksia koskevan kyselyn vastauksiin voi tutustua verkossa osoitteessa www.eurooppalainen suomi.fi.

”EU ON MUUTAKIN KUIN KURKKUJA TAI MELONEITA”

- tuntematon lippalakkipäinen eurooppalainen

SUOMEN TOIVO -AJATUSPAJA AVOIMEN SUOMEN ASIALLA.

SUOMEN
Toivo
AJATUSPAJA